

COVID-19

Organ ve Kök Hücre Nakli Yapılan Merkezlerde Alınması Gereken Enfeksiyon Kontrol Önlemleri

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI

Güncellenme Tarihi: 22.04.2020

Organ ve kök hücre alıcılarında COVID-19 enfeksiyonu olgusu henüz tanımlanmamıştır. İmmünsüpresyon nedeni ile transplant alıcılarında virüs atılımı uzayabilir. Sağlık çalışanları dahil, temaslılara bulaşma riski yüksektir. SARS-CoV-2'ye maruz kalan immünsüpresif hastanın enfekte olma ve şiddetli hastalık geliştirme riski yüksektir. Bu hastalarda COVID-19'un mortaliteyi arttıracığı tahmin edilmektedir. Bu nedenle acil olmayan nakiller ertelenmelidir. Nakil işlemine karar verirken donörün ve alıcının COVID-19 enfeksiyonu açısından değerlendirilmesi önemlidir.

Donör değerlendirmesi:

- » Donöre son 3 ay içerisinde ateş ve öksürük gibi COVID-19 ile uyumlu semptomların varlığı sorgulanmalıdır.
- » Aktif COVID-19 enfeksiyonu tespit edilen donör adayları dışlanmalıdır.
- » Kesin COVID-19 enfeksiyonu tanısı almış donörlerde hücre toplama işlemi, iyileşmeden sonra mümkünse 3 (üç) ay ertelenmeli ve en az 24 saat ara ile 2 PCR testinin negatif olduğu görülmelidir. Hastanın nakil ihtiyacı acilse, donör sağlıklı ve başka uygun bir alternatif donör yoksa Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Uzmanı ve Hematoloji Uzmanı birlikte risk değerlendirmesi yapmalıdır.
- » Donörün son 28 gün içerisinde olası/kesin COVID-19 hastası ile yakın teması sorgulanmalıdır.
- » Donörün COVID-19 enfeksiyonu doğrulanmış bir kişiyle teması durumunda son temasından sonra 28 gün boyunca nakil ertelenmelidir. Donörün semptomlar yönünden yakın takibi yapılır. Acil durumlarda ve alternatif donörlerin yokluğunda, risk değerlendirmesi için donörün sağlık durumu, son temas tarihi, COVID-19 için temas sonrası PCR test sonucu, temasın ne derecede olduğu dikkate alınır.
- » Donör COVID-19 için yüksek riskli bir bölgede yaşıyor veya seyahat ettiyse döndükten sonra 28 gün boyunca nakil ertelenmelidir.
- » COVID-19 hastasında, PCR pozitifliği iyileşmeden sonra uzun süre saptanabilir. PCR pozitif olan donörün personele ve diğer donörlere hastalık bulaştırabileceği göz önüne alınmalıdır.
- » Donör özellikle nakil öncesi, son 28 gün içerisinde COVID-19 enfeksiyonundan korunma konusunda (el hijyeni, kalabalık yerlerde bulunmama vb.) bilgilendirilmeli ve izolasyonu sağlanmalıdır.

- » Bilgilendirmeler Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan ve yayımlanan materyaller ile uyumlu olmalıdır.
- » Solid organ nakli için kadavra donör olması durumunda;
  - » Kesin COVID-19 enfeksiyonu tanısı almış kadavra donörler, organ bağıışı için uygun değildir.
  - » COVID-19 semptomları olmayan bir kadavra donörden alınan organ olması durumunda, son 72 saat içinde alınan BAL örneğinde COVID-19 için PCR testi negatif olmalıdır.

Alıcının değerlendirilmesi:

- » Alıcı, el hijyeni ve kalabalık yerlerde bulunmama, toplu taşıma kullanmama konusunda bilgilendirilmelidir.
- » Bilgilendirmeler Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan ve yayımlanan materyaller ile uyumlu olmalıdır.
- » Bütün nakil alıcılarında risk değerlendirmesi yapılmalıdır. Altta yatan hastalığın ilerleme riski dikkate alınarak tedavi planlarını geciktirmek veya değiştirmeye karar verilmelidir.
- » Nakil adaylarında, akut solunum yolu enfeksiyonu semptomları varsa, PCR ile COVID-19 açısından test edilmelidir.
- » Toplumda COVID-19 sıklığının yüksek olduğu düşünülüyor ise, tüm alıcılar en az 24 saat ara ile 2 PCR testi ile taranmalıdır. Örnekler, hazırlama rejimine başlanmasından en az 2 gün önce alınmalıdır. Toplumda COVID-19 sıklığı yüksek ise, hastalığın durumuna göre, nakil aktivitesinin tam ya da uzun süre ertelenmesi düşünölmelidir.
- » COVID-19 tanısı almış nakil alıcılarının kök hücre tedavileri, iyileştikten en az 3 ay sonra yapılmalıdır. Bu hastaların PCR testleri negatif olmalıdır. Yüksek riskli malign hastalığı olan hastalarda kök hücre tedavileri, hasta asemptomatik olunca ve en az 24 saat ara ile 2 PCR testi ile negatif sonuç elde edilince Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Uzmanı ve Hematoloji Uzmanı tarafından değerlendirilerek en az 14 gün ertelenmelidir.
- » Kök hücre nakli alıcısı COVID-19 ile enfekte olmuş bir hastaya temas etmiş ise, kök hücre işlemleri son temastan sonra en az 14 gün ve tercihen 21 gün sonrasına kadar ertelenmelidir. Hastalar enfeksiyon gelişimi yönünden yakından izlenmeli, en az 24 saat ara ile 2 PCR testi ile negatif sonuç elde edilmelidir.

Kök hücre/organ ürün güvenliği:

- » Kan, plazma, hücre ve dokuların taranmasında kullanılan halen lisanslı bir test

yoktur. Bunların laboratuvarında rutin taranması önerilmez.

- » Donörün PCR testinin yapılamadığı durumlarda, donörün PCR sonucunun negatif olduğu doğrulanıncaya kadar kök hücre ürünü en az 14 gün bekletilmelidir. Negatif test sonucu doğrulanamayan ürünlerde, donörün iyi olduğu anlaşılıncaya kadar bekletme süresi en az 28 gün olmalıdır.
- » Yurt içinde yaşayan bir donörden, TÜRKÖK aracılığı ile kök hücre ürünü toplandıktan sonra donörler en az 14 gün süre ile COVID-19 belirtileri bakımından takip edilmelidir. Eğer donörde şüpheli enfeksiyon bulguları saptanırsa, mümkünse test yaptırılarak tanı doğrulanmalıdır. Bu süre içerisinde merkezler ürünü dondurarak saklamalıdır.
- » Kök hücre ürünüyle ilgili olarak donörde COVID-19 PCR pozitifliği saptanırsa hücresel ürün için imha veya acil medikal ihtiyaç işlemlerinden birisine karar verilmelidir.
- » **Enfekte ürün infüzyonunun** olası riskleri hasta, hastanın 1. derecede yakınları, hastayı takip eden nakil doktorlarına yeniden anlatılarak acil medikal ihtiyaç için yeniden bilgilendirme yapılarak ikinci defa onam alınır. Bu durumda acil medikal ihtiyaç için konsey kararı alınarak T.C. Sağlık Bakanlığı Doku, Organ ve Diyaliz Hizmetleri Daire Başkanlığı'na bildirim yapılır. Hücre infüzyonundan sonra hastanın durumu COVID-19 enfeksiyonu yönünden yakın takip edilmelidir. Hasta potansiyel enfekte hasta olarak değerlendirilerek prosedürlere uygun şekilde takip edilmelidir. En az 14 gün sonra 1 hafta ara ile 2 defa PCR testi yapılarak enfeksiyonu olmadığı teyit edilmelidir. Hasta taburcu oluncaya kadar izolasyonda tutulmalıdır.

Sağlık çalışanı:

- » Kök hücre/organ nakli yapılan kliniklerde çalışan personel (hekim, hemşire, sekreter, temizlik personeli, hasta bakıcı vb.) başka birimlerde görevlendirilmemelidir.
- » Kök hücre/organ nakli yapılan kliniklerde, hizmetin kesintisiz devam edebilmesi için, dönüşümlü sisteme geçilerek, tedavi ekiplerinin birbirinden ayrılması sağlanmalıdır.
- » Sağlık çalışanlarına COVID-19 belirtileri ve korunma yöntemleri hakkında periyodik eğitimler verilmeli ve verilen eğitimler kayıt altına alınmalıdır.
- » Eğitimler, Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan ve yayımlanan rehber ve diğer materyaller ile uyumlu olmalıdır.
- » Sağlık çalışanları, COVID-19 belirtileri ve temas öyküsü açısından her gün sorgulanmalıdır.

- » Nakil hastalarına bakım veren sağlık personelinin kendilerinde ve ailelerinde, COVID-19 enfeksiyon belirti ve bulgularını izlemesi ve saptandığında bunu bildirmesi istenmelidir.
- » Hasta ve temaslı sağlık çalışanının takibi Sağlık Bakanlığının COVID-19 Rehberine göre yapılmalıdır.
- » Bu hastaların takip edildiği yataklı/ayakta ünitelerde daimi personel dışında üniteye kimse alınmamalı ve mümkünse çalışan personel sayısı kısıtlanmalıdır.
- » COVID-19 hastasına bakım veren sağlık çalışanı standart, temas ve damlacık izolasyon önlemlerini almalıdır.
- » Kişisel Koruyucu Ekipman: Eldiven, nlk, tıbbi maske (aerosol oluşturan işlemlerde N95/FFP2 maske kullanılmalıdır) ve gzlk/yüz koruyucudur.
- » Kişisel koruyucu ekipmanlar giyilirken ve kartılırken kurallara uygun bir şekilde sırayla giymeye (nlk, maske, gzlk, yüz koruyucusu ve eldiven) ve karmaya (eldiven, gzlk, yüz koruyucu, önlük, maske) dikkat edilmelidir. Özellikle maskenin odadan kınca, en son kartılması ve sonrasında el hijyeni uygulanması ihmal edilmemelidir.
- » Kullanılan eldiven, önlük, tıbbi maske ve tek kullanımlık yüz koruyucu tıbbi atık kutusuna atılmalıdır. Tek kullanımlık olmayan malzeme (gzlk ve yüz koruyucu) %70'lik alkol ile dezenfekte edilerek tekrar kullanılabilir. Çok kullanımlık tekstil nlkler 60-90°C'de yıkanıp tekrar kullanılabilir.
- » Personelin yemekhanede ve dinlenme alanlarında masalar ve sandalyeler arası mesafe en az 1 metrede olacak şekilde (tercihen 2 metre) düzenleme yapılmalıdır. Temaslı takibinin kolay yapılabilmesi için; yemek saatleri gruplara göre belirlenmeli ve mümkün ise aynı kişilerin aynı masada yemek yemeleri sağlanmalıdır.
- » Nakil hastalarına hizmet veren personelde COVID-19 pozitifliği saptanması durumunda, diğer personelin yönetimi Teması Olan Sağlık alışanlarının Değerlendirilmesi algoritmasına göre ilgili bölüm tarafından planlanır. Hasta personel ile yakın temaslılar saptanıp İl Sağlık Müdürlüğünce takip edilir. Merkez, hastalara hizmet vermeye devam eder.